

Brüel'erne og de bornholmske skove

Romersdal er en af landets køneste skovridergårde.

På en mindesten, rejst på dyrskuepladsen Harelokkerne i Almindingen, kan man læse: Frivillig i Krigen 1848, Skovrider på Bornholm 1867-1880.

Formand for Bornholms Landøkonomisk Forening 1878-1879.

Georg P. L. Brüel
1829-1914

Syd fra kommen - Dansk af sind
Ung han satte Livet ind.
Stærk i Handling, klog i Raad,
ovet han sin Manddomsdaad.
Denne Plads hans Minde
være
Og hans Offersind til Ære.

Georg P. L. Brüel var skovrider på Bornholm fra 1867-1880, som der står på mindestenen. Han drev som tjenestemand Harelokkerne, som han overlod landboforeningen til dyrskueplads.

Stenen over ham blev rejst i 1951 og overdraget statsskovdistriktet bl.a. i overværelse af sønnesønnen, hofjægmester, skovrider G. L. B. Brüel og dennes ældste søn, civiling. dr.techn. Per V. Brüel.

Georg P. L. Brüels søn, Ludvig Bang Brüel, var skovrider på Bornholm fra 1902 til 1909.

Den ældre Brüel

Georg Peter Ludvig Brüel benævnes heretter »den ældre Brüel« og sønnen Ludvig Bang Brüel, som den »yngre Brüel«. Brüel'erne, der ind-

vandrede i 1752 fra Hannover, på opfordring af det danske statsskovbrug, har næsten alle to fornavne, og de kan være vanskelige at holde styr på. Den første var imidlertid overforster Georg Wilhelm Brüel, der i 1789 grundlagde Danmarks første hedeskov.

En del af oplysningerne er hentet i en stamtavle over slægten Brüel, der udkom i marts 1972. Det er en datter af den ældre Brüel, Louise Brüel, der bl.a. i samarbejde med søsteren Sophie Brüel, har samlet en lang række værdifulde oplysninger.

I sine unge dage var den ældre Brüel noget af en vild krabat. Det viste sig, da han på vej til den første slesvigske krig med Det beredne frivillige Jægerkorps fra Oerne på vejen skulle forsøge sig med opvisning på hesteryg. Det lykkedes ikke, han blev kastet af og måtte tilbringe en tid på sygehus, for han kunne drage videre til Als, hvor krigen foregik.

Efter forsteksamen var han en tid skovrider i Sverige. Han blev gift med en datter af den kendte hedeskovbruger, skovrider Jens Bang.

Steen Steensen Blicher, der var nær ven af huset, skrev en sang til den lejlighed. Der var 7 sønner og 2 døtre i ægteskabet, 7 af børnene blev født i Sverige, men da man gerne ville have at børnene skulle være danskere, søgte og fik Brüel embedet på Bornholm.

På Bornholm udførte han betydelige kulturarbejder i Almindingen og fuldførte fra 1865 til 1874 tilsætningen af 936 tdr. land af Rø plantage,

som den tidligere skovrider havde påbegyndt i 1863.

Dette arbejde foregik på den måde, at lyngen blev rusket af eller slået ned med le, mod at de folk, der lavede arbejdet, beholdt lyngen, og når den nye lyng var blevet nogle få tommer høj, borede med korsrive ca. 6000 huller pr. tdr. land. Sæningen udførtes af kvinder og børn, og i hvert hul såedes fro af skovfyr, rødgran og lærk, senere såedes birkefrø over dele af arealet. Den øvrige del af plantagen, mest højtliggende klippe, blev tilplantet med rødgran.

Foruden på det forstlige område var Brüel også virksom som politiker. Han deltog i flere af møderne i den bevægede Estrupstid, fremgår det af Bornholmske Samlinger.

Om dagliglivet fortæller Louise Brüel, at skovridernes små drenge var kendt over hele Almindingen. De var klædt i dragter syet af samme rulle stof, og da således den lille 4-årige Emil engang havde forvildet sig ind i skoven og blev fundet af nogle skovarbejdere, vidste de straks, at det var en af skovridernes drenge.

Brüel mistede sin kone, da hun var 45 år, og hun efterlod sig 9 børn. Han søgte og fik kort tid efter embedet som skovrider for Nødebo distrikt.

Brüel skrev forstlige afhandlinger, men var også kendt for originale breve, også til ministeriet. Således søgte han en gang om bevilling til en ridehest. Der blev svaret,

at skovrideren jo havde fået en assistent. Dertil svarede Brüel, at han kunne han ikke ride på. Det var en lille spinkel mand og skovrideren var høj og kraftig.

Han blev gift igen, denne gang med en bornholmer, Nathalie Hansine Elisabeth Dreier, f. 23.4. 1853 i Ronne. Hun døde i 1896 og efterlod sig datteren Louise.

Den yngre Brüel

Ludvig Bang Brüel var søn af den ældre Brüel. Han levede sine barndomsår på Bornholm og gik i skole i Ronne. Han blev forstkandidat i 1882 og var i årene 1902 til 1909 skovrider på Bornholm, hvorefter han flyttede til sin faders tidligere embede i Nødebo. Han oprettede en skovfogedskole på Bornholm. Han gik ikke politisk i sin faders fodspor. Han var, hvad der dengang var ret uhyrd for en kongelig embedsmand, medlem af Socialdemokratiet. Han havde et stillfærdigt væsen og en stærk kristentro.

Louise Brüel skriver, at som alle i forstetaten dengang havde han og hans hustru, f. Friderichsen, trange kår, og kun ved stor sparsommelighed og spartanske vaner kunne de unge klare sig igennem. Perioden på Bornholm, som rummede så mange barndomsminde for ham, blev en lykkelig tid. De var meget gæstfrie, og en stor omgangskreds samlede gerne på Romersdal til hyggelige skovture og medbragt mad. Deres to børn, senere skovrider og

hofjægmester Gustav Ludvig Bang Brüel, på Frederiksborg Skovdistrikt, og Sophie Bang Brüel, gik i skole i Ronne og red det første stykke vej til Akirkeby på islandske heste.

I Fr. Teist' bog, der udkom fornylig, er der en samtidsskildring om besøg hos den yngre Brüel:

»Paa Overgangen mellem den officielle og den private Selskabelighed laa den aarlige Udflugt til Almindingen under Skovrider L. Brüels Ledelse.

4. august 1904:
I Gaar Morges var vi oppe Kl. 6. Vi naaede lige at faa lidt The, inden vi gik til Toget. K. 8 stod vi i Haven paa Romersdal som den gamle straataekte Skovridergaard hedder. Der var rejst et stort Telt til de henved 40 Gæster, og vi gik straks i Gang med Kaffen og det hjemmebagte Brød, som Fru Brüel havde bagt samme Morgen.

Skovrideren er i 40erne, graat Haar og Fuldskaag. Lørgnet, elegant Skikkelse med et fint Raceansigt. Fru Brüel maa have været overordentlig smuk og er saare ladylike.

I 5-6 Timer kørte vi rundt i den store Skov (6000 tdr. Land) og han viste os Skovens skjulte Skønheder paa Steder »som«, sagde Brüel, »kun Forstvæsenet, men ikke Turisterne, kjender«.

Frokost ved en af de skjulte Skovsoer, Ravnemyr.

Det var en frygtelig Hede. Da jeg senere vaskede mig i Skovridergaarden, saa jeg, at

Nathalie Hansine Elisabeth Dreier var født i Ronne. - I 1883 blev hun gift med G. P. L. Brüel i hans andet ægteskab.

jeg var helt gulhvid. Taaler ikke godt Varme og Sol.

Middag i Teltet Kl. 6. Jeg havde Husets Frue til Bords og talte for Brüels - for den dejlige indholdsrige Dag.

Hjem med Toget Kl. 10. Dødtætte, blændede af Fri-luft og Sol. Der var hos alle den venligste Stemning. Det var en dejlig Dag.

I samme forfatters bog kan der læses, at den yngre Brüel og hans familie deltog i selskabelighederne rundt om i embedsmandskøkkene, og de var ikke særlig spartanske.

Børnene af de to generationer Brüel forlod Bornholm. Navnet er igen dukket op, idet der for en del år siden slog sig en kunstsamlar Michael Brüel ned i Grisy. Han sælger nu ægte tæpper og har købt ejendom i Ibsker. Han har også en datter, der bor her. Det drejer sig imidlertid om en sidefamilie af familien.

Vilh. Kjolby

L. Bang Brüel. - Skovrider på Bornholm 1902-09.

Far og søn gjorde
en betydelig indsats for
øens skove -
Bl. a. i Rø plantage,
hvor lyngen
måtte vige
for en prægtig storskov.

G. P. L. Brüel. - Skovrider på Bornholm 1867-80.

